



Felsefi Görüşlerin Epistemolojik ve Ontolojik Boyutları: Varlık ve Bilgi Problemi¹

İlknur Kardelen TUNCEL²

Öz: Metafizik, varlığın doğasını ve bilinme ötesini inceleyen felsefenin bir dalıdır. Bu disiplinin problemleri, ontoloji, epistemoloji, doğa felsefesi ve tanrı/ruh felsefesi gibi alt dallara ayrılarak ele alınır. Bu çalışma ontolojik bir bakış açısıyla "varlık var mıdır?", "varlığın niceliği problemi" ve "varlık varsa nedir?" soruları üzerinde durulacaktır. Ontoloji, varlık kavramını ve varlık türlerini inceleyen felsefi bir daldır. Bu bağlamda, "varlık var mıdır?" sorusu, varlığın gerçekliğinin sorgulanması anlamına gelir. Bu soruya farklı felsefi geleneklerden farklı yanıtlar verilmiştir. Bu çalışmada, varlığın bilgi ile sınırlı olduğu ve varlık bilgisinin her zaman eksik ve yorumlanmaya açık olduğu savunacaktır. Bu bağlamda, varlığın tek bir tanımı olmayacağı ve farklı bakış açılarının varlığın anlaşılmasında önemli rol oynayacağı vurgulanacaktır. Algularımız ve deneyimlerimiz aracılığıyla varlık hakkında bilgi ediniriz. Ancak bu bilgiler, varlığın tümünü kapsamaz ve her zaman yorumlanmaya açıktır. Algularımız yanılabilir olabilir ve deneyimlerimiz sınırlıdır. Bu nedenle, varlık hakkındaki bilgimiz her zaman eksik ve belirsizdir. Ayrıca, varlık hakkındaki bilgimiz dil aracılığıyla da sınırlıdır. Dilimiz, varlığı temsil etmek için kullandığımız bir araçtır. Ancak dil her zaman varlığı tam olarak yansıtmayabilir ve dilde belirsizlik ve çok anlamlılık olabilir. Bu durum, varlık hakkındaki bilgimizi daha da karmaşık hale getirir. Bundan ötürü filozoflar asıl bilgiyi daha doğrusu doğa ana tarafından bizlere sunulan bilgiyi sadece gördükleri ve ifade ettikleri kadarını alırlar. Varlık sorunsalı, felsefenin en temel ve karmaşık problemlerinden biridir. Bu sorunun tek bir cevabı yoktur ve farklı felsefi gelenekler bu soruyu farklı şekillerde cevaplamaya çalışmıştır. Varlık hakkındaki bilgimiz her zaman eksik ve yorumlanmaya açıktır. Bu nedenle, varlık sorunsalına farklı bakış açılarıyla yaklaşmak ve bu soruyu sürekli sorgulamamız önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Metafizik, Ontoloji, Epistemoloji, Dil Felsefesi, Paradigma

Abstract: Metaphysics is a branch of philosophy that examines the nature of being and the unknowable. The problems of this discipline are divided into sub-branches such as ontology, epistemology, philosophy of nature, and philosophy of god/spirit. This study will focus on the questions "Does existence exist?", "The problem of the quantity of existence" and "What is existence if it exists?" from an ontological perspective. Ontology is a philosophical branch that examines the concept of existence and types of existence. In this context, the question "does existence exist?" means questioning the reality of existence. Different philosophical traditions have given different answers to this question. This study will argue that existence is limited to knowledge and that knowledge of existence is always incomplete and open to interpretation. In this context, it will be emphasized that there is no single definition of existence and that different perspectives play an important role in understanding existence. We acquire knowledge about existence through our perceptions and experiences. However, this knowledge does not encompass all of existence and is always open to interpretation. Our perceptions can be fallible and our experiences are limited. Therefore, our knowledge about being is always incomplete and uncertain. Furthermore, our knowledge of existence is also limited through language. Our language is a tool we use to represent existence. However, language may not always fully reflect existence and there may be ambiguity and polysemy in language.

¹ Bu çalışma III. Dil, Kültür ve Edebiyat Öğrenci Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

² Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü. tuncelilknurkardelen@gmail.com / ORCID: 0009-0006-4070-6886

This further complicates our knowledge of being. Therefore, it is essential to approach the problem of existence from diverse perspectives and to continually engage in critical inquiry regarding this question precise.

Keywords: *Metaphysics, Ontology, Epistemology, Philosophy of Language, Paradigm*

Giriş

Metafizik, felsefenin en temel dallarından biridir. Varlığın, zamanın, değişimin, nedenselliğin, bilincin ve gerçekliğin doğasını inceleyerek, evrenin ve içinde yer alan her şeyin temellerini sorgular. Aristoteles tarafından "ilk felsefe" olarak adlandırılan metafizik, felsefi düşüncenin köklü bir disiplindir. Metafizik(Aristoteles, metafizik, s.45), dört temel problem üzerine kuruludur bunlar sırasıyla: Ontoloji (varlık nedir?), epistemoloji (bilgi nedir?), doğa felsefesi (evren nedir?), ruh felsefesi (bilinç nedir?) Bu yazıda, ontolojiye odaklanarak metafiziğin temel problemlerini inceleyeceğiz.

1. Ontolojinin Üç Temel Problemi

1.1. Varlık Var mıdır?

Bu problem, metafiziğin en temel sorularından biridir. İki ana görüş vardır: Realizm; Varlık, zihnimizden bağımsız olarak var olan bir gerçekliktir. Bu görüşe göre varlık hem akli hem de duyu yoluyla bilinebilir. Bir diğer görüş ise: Nihilizm; Varlık diye bir şey yoktur. Her şey bir illüzyondur. Bu görüşe göre varlık ne bilinebilir ne de anlaşılabilir. Nihilizm içinde Nietzsche'nin varoluşçu nihilizmi ve Lao Tse'nin (saygılı, felsefeye giriş, s.76)Taoizm'i gibi farklı alt dallar da mevcuttur. Nietzsche nihilizmi değerler üzerinden sorgular." Bizim bütün yüksek değerlerimizin sona erdiğini düşünen mantıktır. " Taoizm; Lao Tse, taoizmin kurucusudur. Taoizm: ezeli ve ebedidir, iyi ve kötü olandır, maddesi ve adı yoktur, mahiyeti anlaşılmaz, evreni düzenleyendir , tek gerçektir.

1.2. Varlığın Niceliği

Bu problem, varlık türlerinin çeşitliliğini sorgular. Üç ana görüş vardır: Monizm: Tek bir varlık türü vardır. Bu görüşe göre ya madde ya da tin her şeyin temelini oluşturur. Düalizm: İki temel varlık türü vardır: madde ve tin. Bu görüşe göre madde ve tin birbirinden bağımsızdır ve etkileşime girebilirler. Plüralizm: Birden fazla varlık türü vardır. Bu görüşe göre madde, tin ve bunların dışında başka varlık türleri de mevcut olabilir.

1.3. Varlığın Ne Türü Olduğu

Bu problem, varlık türlerinin özelliklerini sorgular.

Varlığı 'Oluş' Olarak Kabul Edenler: varlık durağan değil sürekli hareket halindedir. Temsilcileri; Herakleitos, Alfred North Whitehead'dır .Herakleitos'un varlık anlayışı; arkhe

ateştir, her şey ateş gibi sürekli hareket halindedir. Evrende sabit bir şey yoktur. "Doğa gizlenmeyi sever bu yüzden gerçekleşmeyi mümkün kılan aklın ona nüfuz edebilmesi için ısrarla çabalamalı." (Cevizci, 2014. s.76). Alfred North Whitehead'ın varlık anlayışına göre; canlı bir oluş ve değişim halindedir. Evren nesnelere değil olaylardan meydana gelir. Evrendeki oluş belirli bir düzene tabidir. (Saygılı, 2022,s.31)

Varlığı 'İdea' (Tin) Olarak Kabul Edenler: Varlığın temeli tindir. Bu görüşe göre Platon, İbn-i Sina, Farabi, George Berkeley ve Hegel gibi filozoflar örnek gösterilebilir. Platon'un varlık anlayışına görüşünü idealar kuramıyla açıklar. Mağara alegorisi; idealar dünyasının ve fenomenler dünyasının ayrı olduğundan, idealar dünyasındaki her şeyin fenomenler dünyasında yansımaları olduğundan bahseder. Ona göre tek gerçek ideadır, idealar değişmez, benzeri yoktur ve tek gerçektir.(Cevizci, 2014, s.190-270) Farabi'nin varlık görüşü: zorunlu varlık ve mümkün varlıktır. (vacibul vücud ve mümkünül vücud'dur) Zorunlu varlık ; değişmez, bütün, tüm varlıkların var olma sebebi, öncesiz ve sonrasız, Tanrı'dır. Mümkün varlık; zorunlu varlık dışında her şey, fizik dünyadaki her şey. Birden çokluğu 'sudur teorisi' (on akıl) ile açıklar.İbni Sina'nın varlık görüşü: zorunlu varlık ile mümkün varlığın ayrımını yapar. Farabi'nin sudur teorisini kabul eder. Ona göre ilk akıl Tanrının kendi özünü bilmesi, ikinci akıl birinci aklın Tanrı'yı bilmesi, üçüncü akıl ikinci aklın ilk varlığı anlamasıdır. George Berkeley'in varlık anlayışına göre idealar öznedir, gerçekte var olan şeyin ruh ve zihin olduğunu söyler. "var olan algılanmış olandır." Georg Wilhelm Friedrich Hegel'e göre varlık Platon'dan farklı olarak gelişim ve değişim halindedir. Mutlak ve evrensel şey ideadır. Varlığı temelde tinsel töz olarak görür.

Varlığı 'Madde' Olarak Kabul Edenler: Materyalizm, varlığın temelini maddeye dayandıran bir felsefi akımdır. Mekanik materyalizm (Demokritos, Hobbes, Marx), diyalektik materyalizm (Hegel, Engels, Marx) gibi alt dalları da mevcuttur. Mekanik materyalizm günlük hayatımızda gerçekleşen kimyasal faktörler olabilir. Örneğin; annenizin yemek yaparken sıcak suyun içine önce tuz atması ardından makarna koyarak kaynatması, makarna kaynayınca onu süzmesi. Diyalektik materyalizm bilginin tarihsel sürecini inceler. Örneğin; ev telefonlarının tuşlu telefon olması ardından tuşlu telefonların günümüzdeki haline dönüşmesidir. Demokritos'a göre varlık: Her şeyin kendisinden meydana geldiğini ve kendisine ayrıştığını söyler. Bölünmezdir, varlık atomdur, sürekli hareket halindedir. Thomas Hobbes'a göre varlık; Her şey maddenin şekil almış türü olan cisim. Cismin her parçası maddedir. Zorunlu mekanik yasa vardır. Karl Marx'a göre varlığın temelinde madde vardır. İnsan bilincinden bağımsız olarak vardır. Her şeyin özü harekettir, madde durağan değildir.

Varlığı Hem 'İdea' Hem 'Madde' Olarak Kabul Edenler: Aristoteles ve Descartes, varlığın hem idea (tinsel) hem de madde (fiziksel) olabileceğini savunan filozoflardır. Aristoteles'in varlık görüşü içinde yaşadığımız dünya gerçek dünya akılsal dünya bu dünya içinde. İdea ve madde gerçektir. İnsanın maddesi beden ruhu form olduğunu söyler. Madde ve form ayrı var olamayacağını belirtir. Descartes'e göre töz ikiye ayrılır: birincil nitelikte töz, ikincil nitelikte töz olarak. Birincil nitelikte töz; sonsuz, sınırsız, mükemmel, kendi başına vardır. İkincil nitelikte töz; sonlu, ruh ve madde, kendi başlarında var olamayacağını söyler. Descartes yöntimsel şüpheyi kullanarak önce kendi varoluşunu sonra dış dünyanın varoluşunu kabul eder. "Düşünüyorum, öyleyse varım!"

Varlığı 'Fenomen' Olarak Kabul Edenler: Edmund Husserl, varlığın bir fenomen olduğunu savunan bir filozoftur. Fenomenoloji akımının kurucusu olan Husserl'e göre varlık, zihnimiz tarafından algılanan ve anlamlandırılan bir şeydir. Edmund Husserl'e göre varlık ne madde ne ruhtur. Bir şeyin niteliklerini attıktan sonra kalan öz varlıktır. Değerlerden arınması gerektiğini söyler. Husserl'e göre öz ikiye ayrılır: İçerikli öz ve içeriksiz öz olarak. İçerikli öz; renk, şekil, biçimidir. İçeriksiz öz ise varlığın formülü , önermesidir.

Varlığı 'Varoluş' Olarak Kabul Edenler: Søren Kierkegaard, Jean-Paul Sartre ve Martin Heidegger gibi varoluşçu filozoflar, varlığın bir varoluş olduğunu savunurlar. Bu görüşe göre varlık, önceden belirlenmiş bir özden ziyade, kendi seçimleri ve eylemleriyle var olan bir bireydir. Soren Kierkegaard varoluş kavramını modern anlamda kullanan ilk filozoftur. Olumsuz ruh hallerinin bastırılmaması gerektiğini yüzleşmesi gerektiğini söyler. "İnsan ol. Yaşamını boş geçirme!" Martin Heidegger'e göre varlık var olan neyse o'dur. Varlık hep bir var olanın varlığıdır. Varlık bir bütündür. Varlığın anlamı sorusunun içinde cevabı olduğunu belirtir. "Ruhla beden sentezi olan tin değil varoluştur." Jean-Paul Sartre varlık görüşüne göre; belirlenmiş bir öz yoktur. İnsan bilinçli öznedir. Varoluş özden önce gelir. Tanrı olmadığından önceden verilen öz yoktur. İnsan yalnızca vardır.

Sonuç: Farklı Görüşlerin Katkıları

Ontolojideki farklı görüşler, varlık kavramına dair zengin ve karmaşık bir bakış açısı sunar. Her görüş, varlığın farklı bir yönüne ışık tutarak, evreni ve içindeki yerimizi daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Bu farklı bakış açılarını göz önünde bulundurmak ve eleştirel bir şekilde değerlendirmek, varlık hakkındaki bilgimizi geliştirmemize ve kendi felsefi duruşumuzu oluşturmamıza olanak tanır.

Varlık sorunsalı, felsefenin en temel ve karmaşık problemlerinden biridir. Bu sorunun tek bir cevabı yoktur ve farklı felsefi gelenekler bu soruyu farklı şekillerde cevaplamaya çalışmıştır. Varlık hakkındaki bilgimiz her zaman eksik ve yorumlanmaya açıktır. Bu nedenle, varlık sorunsalına farklı bakış açılarıyla yaklaşmak ve bu soruyu sürekli sorgulanması gerekmektedir. Nagel, örneğinde bir yarasadan bahseder. Yarasalar, ultrasonik yankılama kullanarak etrafındaki dünyayı algırlarlar. Biz insanlar, yarasaların dünyayı nasıl algıladığını tam olarak anlayamayız. Yarasalar, bizim duyamadığımız sesleri duyabilir ve bizim göremediğimiz nesnelere görebilir. Peki, yarasalar için dünyayı deneyimlemek nasıl bir şeydir? Yarasalar çikolata tadını alabilirler mi? Nagel'e göre, yarasaların çikolata tadını alıp alamayacağını bilmemiz imkansızdır. Çünkü yarasalar ve bizler, dünyayı farklı duyuşal sistemler aracılığıyla deneyimliyoruz. Yarasaların dünyayı algılama şekli bizimkinden o kadar farklı ki, onların deneyimlerini tam olarak anlayamayız. (Çelebi, 2020, s.356) Dennet ise "Ben senin kafanın içine giremem tıpkı senin de benim kafamın içine giremeyeceğin gibi" diyerek deneyimlerimizin bakış açılarıyla örtüştüğünden bahsetmektedir. Bir başka örneğe gelecek olursak bir oda ısıısının bilimsel bulgularla birlikte normal olarak bulunsa dahi odaya kaç kişi girerse o görüş o kadar değişecektir ısı değişmese bile çünkü nesne değil özne değişmektedir. Sonuç olarak; varlık değişen değildir varlık sabittir ancak bilgiler öyle değildir çünkü bakış açıları farklıdır. Bu durumda varlık alınan bilgidir.

Kaynakça

Cevizci, Ahmet Cevizci. "İlkçağ Felsefesi", 2014, s.22-100

Çelebi, Vedat. "Thomas Nagel'in Bilinç Kuramından Hareketle Diğer Zihinlerin Bilgisine Doğrudan Erişim Probleminin Değerlendirilmesi", FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi), 2020 Bahar, sayı: 29, ss. 353-368

Çüçen, Abdulkadir. "Heidegger Ve Felsefe". FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, sy. 1 (Haziran 2006): 7-24.

Heidegger, Martin. Varlık ve Zaman, (Being and Time), trans. by J. Stanbaugh, New York: State University of New York Press, 1996, ve Being and Time, trans. by John Macquarrie and Edward Robinson, New York: Harper and Row, Publ., 1962.

Nagel, Thomas. "What is it Like to be a Bat?", Philosophical Review, 1974, 83 (4): 435-450.

Platon. "Devlet", MÖ. 340, s.7.kitap

Extended Abstract

Metaphysics is a discipline that investigates one of the most fundamental questions of philosophy, namely the nature of being. This study will focus on the ontological branch of metaphysics, addressing fundamental questions such as “Does existence exist?”, “What is the quantity of existence?” and “What is existence if it exists?”. In particular, an in-depth research will be made on the limits of the knowledge of existence and the interpretability of this knowledge. “Does existence exist?” is a question that has deeply concerned philosophers throughout the history of philosophy. Although different philosophical traditions have offered different answers to this question, it can be said that in general there is a debate on the reality and knowability of existence. The view that will be defended in this study is that knowledge of existence is always incomplete and open to interpretation. Our perceptions and experiences are the main sources of knowledge about existence. However, this knowledge is not capable of covering the whole of existence. Our perceptions are fallible, our experiences are limited, and therefore our knowledge about existence is always incomplete. For example, we perceive the existence of a tree with our senses. However, this perception does not tell us the essence of the tree, that is, what its existence is in a full sense. Language is a tool we use to express existence. However, language is far from fully reflecting existence. Problems such as ambiguity and polysemy in language further complicate our knowledge of existence. For example, it is very difficult to precisely define an abstract concept like “love”. These limitations of language show that our knowledge of existence is always open to interpretation. There are different kinds of entities, such as material entities, abstract concepts and mental states. This diversity shows that existence cannot be limited to a single definition. Since different kinds of entities have different properties, a single definition cannot be created to cover all entities. The limited knowledge we have about existence and the diversity of existence show that different perspectives play an important role in understanding existence. Throughout the history of philosophy, different philosophers have understood and categorized existence differently. This shows that knowledge about existence is relative and can be interpreted in different ways in different cultures and periods. The problematic of existence is one of the most fundamental and at the same time one of the most complex problems in philosophy. There is no single definitive answer to this question and different philosophical traditions have answered it in different ways. The fact that our knowledge of being is always incomplete and open to interpretation requires that this question be constantly questioned. Being is one of the most fundamental and mysterious subjects of human thought. This study examines the limits of the knowledge of existence and

the interpretability of this knowledge. It is emphasized that our knowledge of existence is always incomplete and open to interpretation, that existence cannot be limited to a single definition, and that different perspectives play an important role in understanding existence. The problematic of existence, as one of the fundamental questions of philosophy, will continue to occupy human thought.